

تبیین مدل معادلات ساختاری تاب آوری بر قابلیت و ارزیابی کسب و کارهای صنعت هواپیمایی

نکیسا ولی پور

دانشجوی کارشناسی ارشد کارآفرینی (گرددشگری)، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
Nakisa.valipour@ut.ac.ir

چکیده

هدف اصلی از انجام این مطالعه تبیین مدل معادلات ساختاری تاب آوری بر قابلیت و ارزیابی کسب و کارهای صنعت هواپیمایی است. جامعه آماری مورد مطالعه مدیران در صنعت هواپیمایی می باشد. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش علی بوده است. روش گردآوری داده ها میدانی و ابزار پرسش نامه محقق ساخته بوده است. برای تجزیه و تحلیل فرضیات از آزمون معادلات ساختاری به کمک نرم افزار لیزرل استفاده شده است. نتایج در پایان حاکی از آن است که متغیرهای تاثیر گذار بر تاب آوری شامل حالات ادراک، انسجام در زمینه، ظرفیت استراتژیک و فعالیت استراتژیک هستند و همچنین تاب آوری تاثیر معناداری بر قابلیت ارزیابی دارد.

واژه های کلیدی: تاب آوری، قابلیت، کسب و کار، هواپیمایی.

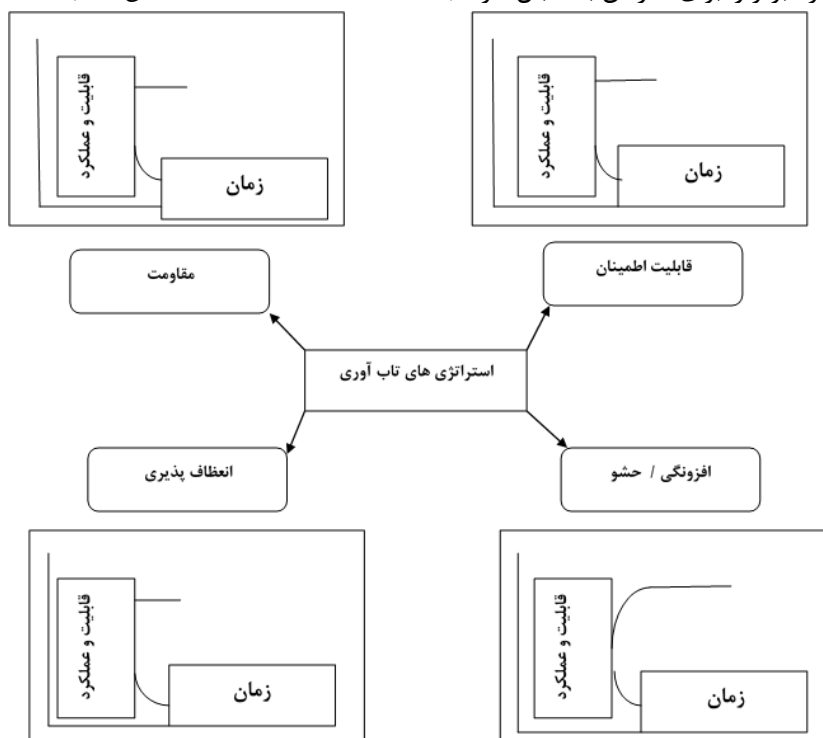
۱- مقدمه

محیط کسب و کار به طور مداوم در حال تغییر و مملو از ریسک است. مدیریت تغییر برای انطباق با آینده‌ای نامطمئن، به عنوان یک چالش مهم، نیازمند تاب‌آورتر شدن کسب و کارهای کوچک و متوسط است. اصول فعالیت‌های کسب و کار، به میزان زیادی متأثر از شوک‌ها و بحران محیطی هستند (Hugginsa & Thompsonb, 2015, 314). مدیریت تداوم کسب و کار، یک فرآیند مدیریتی جامع و کنش‌گرایانه است، که هدف آن اطمینان از دستیابی مستمر به اهداف حیاتی کسب و کار است. مدیریت تداوم کسب و کار یکی از جدیدترین چارچوب‌های مدیریت ریسک است که سازمان‌ها را قادر می‌سازد تا تاب‌آوری خود را برای مقابله با خطرات شناسایی شده بهبود بخشند (ترابی و همکاران، ۲۰۱۶، ۲۰۱). بر خلاف روش‌های بازبایی گذشته، مدیریت تداوم کسب و کار تنها یک درمان نیست، بلکه پیشگیری نیز هست. مدیریت تداوم کسب و کار نه تنها در برخورد با حوادثی که رخ داده توانمند است، بلکه در پیشگیری از بحران و حوادث پس از آن نیز توانایی بالایی دارد (خسروی و همکاران، ۱۳۹۸، ۳۷). یکی از مهم‌ترین راه‌کارهای تداوم کسب و کار در زمان بحران، ایجاد تاب‌آوری به منظور مواجهه با تغییرات و تهدیدات محیطی است. تاب‌آوری سازمانی ابزاری است که می‌تواند منجر به مزیت رقابتی سازمان‌ها شده و بقای آن‌ها را در برابر بحران‌ها تقویت کند (صالحی و همکاران، ۲۰۱۸، ۱۰۵). مفهوم ساده تاب‌آوری در مقابل شوک‌ها و فاجعه‌ها، در ادامه مفاهیم توانایی بازبایی، زمان بازبایی و هزینه‌های بازبایی عنوان شده است. تاب‌آوری یک فاکتور مهم برای پایداری و دوام کسب و کارهاست (چیت‌سازان و همکاران، ۱۳۹۷، ۴۲۳). در دنیای متلاطم و نااطمینان امروز، سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی با مخاطرات متعددی رو به رو هستند که قابلیت پیش‌بینی پایین داشته و دانش بشر در خصوص آثار و پیامدهای آنها اندک است. بهترین راه مقابله با این مخاطرات، ارتقای تاب‌آوری است. در این رویکرد، سیستمی تاب‌آور است که بتواند مخاطرات موقت یا دائم را جذب کرده و خود را با شرایط به سرعت در حال تغییر انطباق دهد بدون اینکه کارکرد خود را از دست بدهد (غیاثوند و عبدالشاه، ۱۳۹۴، ۱۶۲). باید برای تاب‌آور کردن یک کسب و کار و فعالیت آن نگاه‌ها از مدیریت بحران منفعلانه به سمت مدیریت ریسک حرکت کند، قبل از شروع یک کسب و کار باید توجه کرد که این کسب و کار در آینده با چه مخاطرات و ریسک‌های احتمالی روبه‌رو خواهد شد، لذا باید احتمالات نیز در نظر گرفته شود و برای اینکه در بحران قرار نگیرند راهکاری داشته باشند. البته در بحران بسیاری از کشورهای منطقه و مناطق گردشگری ناچار به اتخاذ رویکردهای منفعلانه شدند و مدیریت بحران منفعلانه داشته باشند. این پژوهش با شناسایی عوامل تاب‌آوری در کسب و کارها و ارائه راهکار به بنگاه‌ها کمک خواهد کرد که بتوانند در هنگام قرارگیری در شرایط بحران‌های همه‌گیری تاب‌آور باشند.

چارچوب نظری

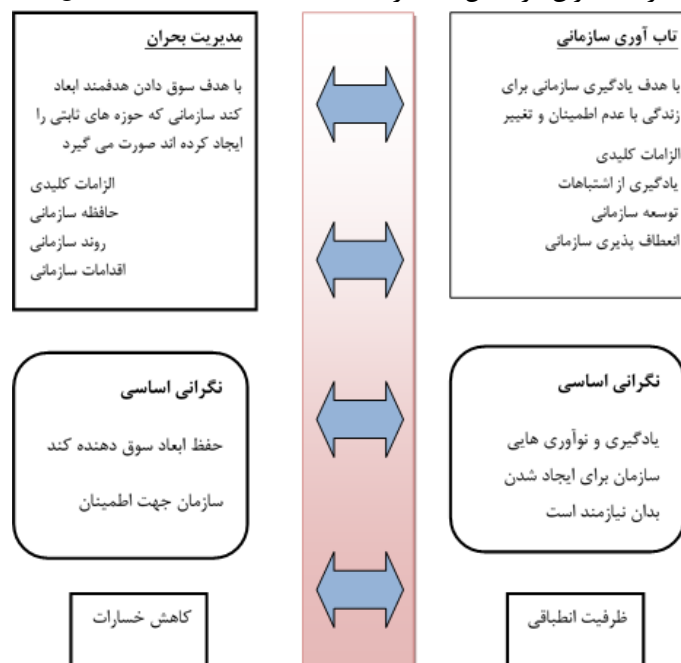
پژوهشی به ارائه مدلهایی در خصوص سازمانهای تاب‌آور پرداخته است. در این پژوهش بیان شده است که در سالهای اخیر علاقه به مفهوم تاب‌آوری در سراسر جامعه گسترش یافته است. در این خصوص تعاریف، فرآیندها، سیستم‌های مدیریت، ابزار اندازه‌گیری متفاوتی معرفی شده است. بسیاری از افراد فراموش کرده‌اند که تاب‌آوری فقط مربوط به «گذر از سختی‌های به سلامت» نیست بلکه مرتبط است یا ارتقا ظرفیت انطباق‌پذیری در مواجهه با عدم قطعیت‌ها در محیط داخلی و خارجی، تاب‌آوری سازمانی بر پایه‌ی درک محدودیت‌ها، مخاطرات و اتفاق‌های غیر معمول استوار است. بنابراین این پژوهش به ارائه مدل‌هایی در خصوص تاب‌آوری سازمانی پرداخته است که نشان‌دهنده‌ی عواملی هستند که در مدیریت چنین خطرهایی موثر هستند، و در واقع مدل‌های معرفی شده بیانگر این است که تاب‌آوری اثربخش منوط بر اتخاذ استراتژی‌های متفاوتی است که هم قابلیت‌های سازمانی «سخت» و هم «نرم» را ارتقا می‌دهند. و همچنین بیانگر این است که هیچ فرآیند، سیستم مدیریتی و راهکار واحدی جهت ایجاد سازمان تاب‌آور وجود ندارد. مدلی کلی در خصوص تاثیر استراتژی‌های مختلف تاب‌آوری بر قابلیت و عملکرد کسب و کار ارائه شده است که در شکل (۱) قابل مشاهده می‌باشد (Gibson & Tarant, 2010). تاب‌آوری، شرکت را قادر به آماده شدن در شرایط در حال تغییر، بازگرداندن شور و نشاط پس از ترانه‌های آشوبناک، و حتی ماهرتر شدن در نتیجه کسب تجربیات، می‌کند. ظرفیت تاب‌آوری به شرکت کمک می‌کند تا در میان اشکال مختلف چابکی استراتژیک حرکت کند و پاسخگوی شرایط در حال تغییر باشد. به طور کلی یافته‌ی اصلی این پژوهش این است که تاب‌آوری

توسعه دهنده ی چابکی سازمان است و آن را قادر به ادامه حیات و رشد در شرایط نامطلوب می کند. ظرفیت تاب آوری سازمان، مجموعه ای چندبعدی از رویه ها، منابع رفتارها، قابلیت ها و مدل های ذهنی است که منجر به تاب آوری سازمان می شود، تاب آوری، عملکرد برتر را برای سازمان به دنبال دارد (Lengtuck-Hall & Beck, 2009).

شکل (۱) تاثیر استراتژی های مختلف تاب آوری بر قابلیت و عملکرد کسب و کار (Gibson & Tarrant, 2010)

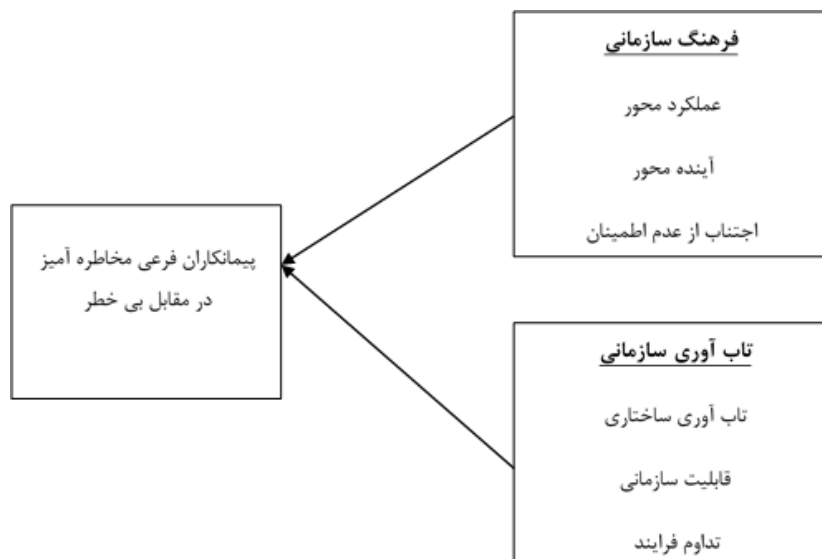
تفاوت تاب آوری سازمانی و مدیریت بحران در شکل (۲) ارایه شده است: (Zhang & Liu, 2012)

شکل (۲) مقایسه مدیریت بحران و تاب آوری سازمانی (Zhang & Liu, 2012)

پژوهش بوروکی و دیگران (۲۰۱۴):

این مطالعه به بررسی تاثیر فرهنگ سازمانی و تاب آوری سازمانی بر ریسک پذیری پیمانکاران فرعی مخاطره آمیز در مقابل بی خطر پرداخته است. در این پژوهش داده ها به صورت کمی و در دو مرحله از طریق بررسی استاد جمع آوری شده است. یافته های پژوهش بیانگر این است که پیمانکاران فرعی که جهت گیری عملکرد بالا، اجتناب از عدم اطمینان بالا و جهت گیری بالا به آینده داشته اند، در دسته غیر مخاطره آمیز قرار گرفته اند و پیمانکاران فرعی که اعتماد ساختاری بالا، قابلیت سازمانی و (Borecki et al, 2014) تداوم فرآیندی داشته اند نیز در دسته غیر مخاطره آمیز قرار گرفته اند. که در شکل (۳) قابل مشاهده است.

شکل (۳) تاثیر تاب آوری و فرهنگ سازمانی بر ریسک پذیری سازمانی (Borecki & et al, 2014)

پژوهش فیشر و دیگران (۲۰۱۴):

فیشر و دیگران در پژوهشی با عنوان «تاثیر شبکه بر شرکت های زایشی دانشگاهی: مطالعه ای تجربی در خصوص اجزا و عملکرد»، به بررسی مزایای فراهم شده توسط شبکه های شرکت های زایشی دانشگاهی پرداخته اند. این پژوهش بر اساس تئوری Board Capital theory صورت گرفته است. برای این منظور مطالعه ای کمی، با استفاده از بررسی ۷۰ شرکت نیروزی انجام شده است. یافته ها نشان میدهد که هیات مدیره به همراه شبکه های کارآفرینانه پیشین با تجربه سطح مدیریت ارشد، امکان موفقیت را افزایش می دهد. در رابطه با تئوری ... به زعم کارپنتر و وستفال^۱ (۲۰۰۱)، بیان شده است که سرمایه های اجتماعی هیات مدیره عبارت است از کانالی برای جریان منابع، اطلاعات، مشاوره برای بنگاه. و همچنین بیان شده است که تجربه در سرمایه اجتماعی نقش دارد. به عبارتی شغل پیشین شبکه ای با بازیگران صنعت خودش فراهم می کند. به زعم هیلام و دالریل (۲۰۱۳)، سرمایه هیات مدیره شامل سرمایه های اجتماعی و تجربه، دانش و خوشنامی می باشد. برخی پژوهش ها نیز بیانگر ارتباط بین سرمایه های هیات مدیره و عملکرد هستند. سرمایه هایی که اعضای هیات مدیره در اختیار کسب و کار قرار می دهند چهار مزیت دارد که عبارت است از: (۱) مشاوره و پیشنهاد (۲) کانال های ارتباطی به سوی عاملان خارجی (۳) مشروعیت (۴) دسترسی مرجح به حمایت. به عبارت دیگر این مزیت ها منجر به دسترسی به منابع در محیط خارجی می شود.

به زعم کاسنیک^۲ (۱۹۹۰) هر عضو هیات مدیره به همراه شبکه ای که عضو آن است مهارت های منحصر به فرد و متفاوتی وارد بنگاه می کند. در این پژوهش پیامدهای شرکتهای زایشی به دو صورت الف) مثبت شامل: فعال بودن به همراه سودآوری،

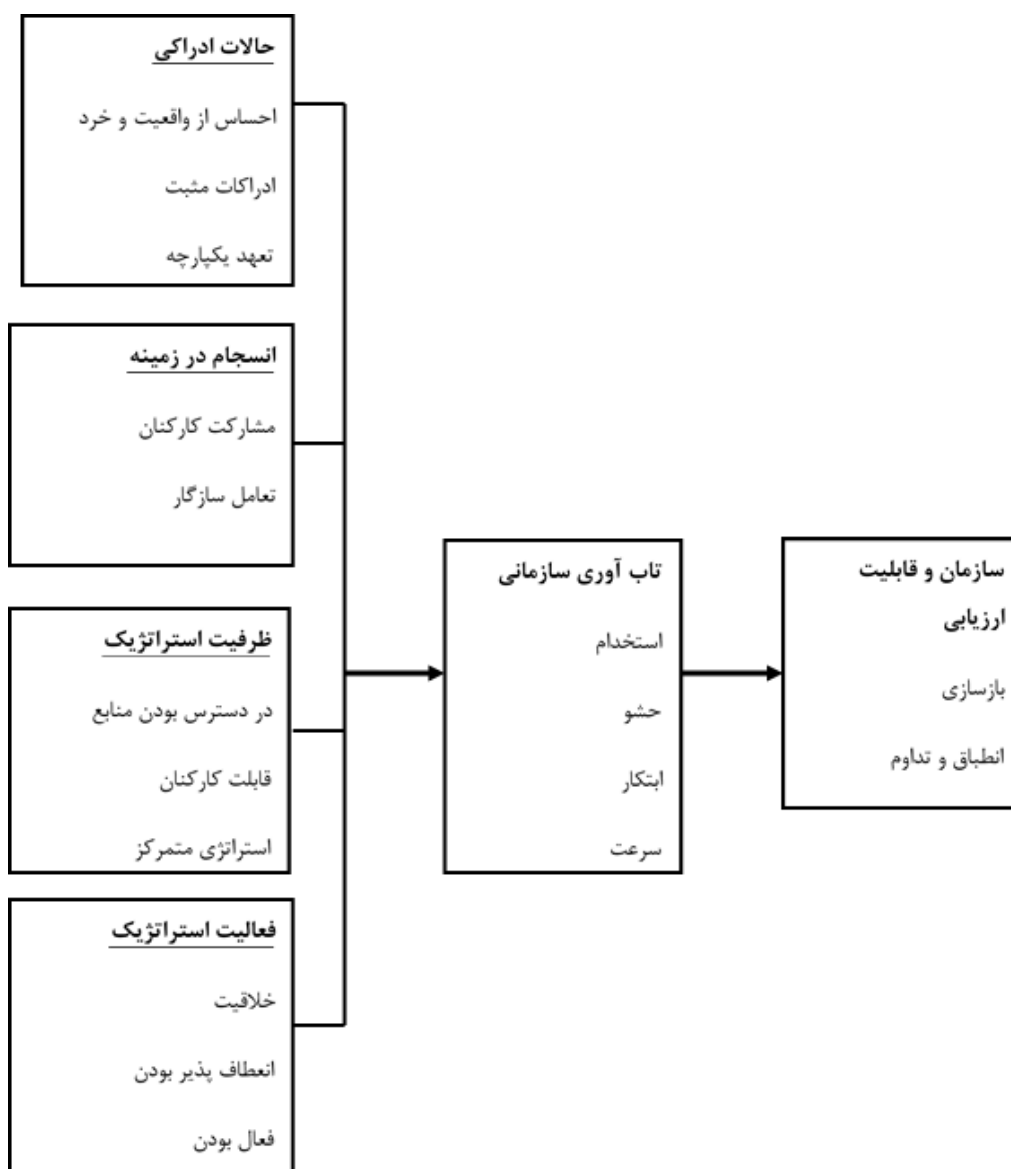
¹ Carpenter and Westphal

² Kasnik.

فعال بودن به همراه گردش مالی، دست آوردها از سایر شرکتهای، وب) متفی شامل: توقف یا حذف شدن، بدین صورت که شرکت هنوز پابرجاست ولی درآمدی ندارد یا نتایج محدودی دارد (Fischer & Vage, 2014). این پژوهش به بررسی سرمایه اولیه هیات مدیره بر عملکرد شرکتهای زایشی دانشگاهی پرداخته است. سرمایه هیات مدیره به عنوان نکته قابل ملاحظه مد نظر قرار گرفته است. در این خصوص نوع شبکه ی پیش از ایجاد کسب و کار منجر به موفقیت کسب و کار در مرحله تاسیس می شود. بر اساس تئوری board capital، این پژوهش به بررسی ویژگی های هیات مدیره و ارتباط آن با موفقیت پرداخته است. یافته ها بیانگر این است که تجربه ی قابل توجه هیات مدیره تاثیر منفی بر پیامدهای شرکت های زایشی دانشگاهی دارد. سطح شبکه ی مدیر ارشد بر مراحل بعدی و توسعه شرکتهای زایشی دانشگاهی تاثیر گذار است. کاهش نرخ مغایرت و اهمیت آن برای متغیر کارآفرینانه و افزایش متغیرهای صنعتی شاخص تغییر در نیازهای شرکت های زایشی دانشگاهی در طول زمان است. بطور کلی یافته های این پژوهش حاکی از آن است که سرمایه انباشته هیات مدیره بر نرخ موفقیت شرکتهای زایشی دانشگاهی تاثیر گذار است (Fischer & Vage, 2014).

پژوهش کانتور و ایسری (۲۰۱۳):

این مطالعه از طریق مطالعه مروری به ارائه مدلی از عوامل موثر بر تاب آوری سازمانی پرداخته است، در این مطالعه بیان شده که امروزه به دلیل مواجهه کسب و کارها با محیط به طور فزاینده پر هرج و مرج سازمان ها تقاضای بیشتری به تاب آوری نشان می دهند. عواملی که در این مطالعه معرفی شده اند عبارتند از: حالات ادراکی، انسجام در زمینه، ظرفیت استراتژیک و فعالیت استراتژیک. که ارتباط آنها با تاب آوری سازمانی در قالب شکل (۴) ارائه شده است. مدل ارائه شده در این مطالعه به ادغام و ترکیب عوامل مختلف در پژوهش های متفاوت پرداخته است که این امر با هدف تقویت پژوهش های تاب آوری سازمانی صورت گرفته است. و یافته اصلی پژوهش این است که اگر سازمان از نظر تاب آوری ارتقا یابد در زمانی که یک اختلال منفی در عملکرد طبیعی سازمان صورت گیرد، سازمان تاب آور از طریق انطباق شرایط با تغییرات می تواند وضعیت خود را بهبود دهد و به بازسازی موارد خسارت دیده بپردازد (Kantur & Igeri-Say, 2012).

شکل (۴) عوامل موثر در تاب آوری سازمانی (Kantur & Iseri-Say, 2012)

مدل تحقیق در پژوهش حاضر از مطالعه کانتر و ایسری (۲۰۱۲) می‌باشد. بنابراین فرضیات به شرح زیر می‌باشد:

- حالات ادراکی تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
- انسجام در زمینه تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
- ظرفیت استراتژیک تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
- فعالیت استراتژیک تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
- تاب آوری تاثیر معناداری بر قابلیت ارزیابی دارد.

پیشینه تحقیقات

چیت سازان و همکاران (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان "ارزیابی عوامل مؤثر بر ظرفیت تاب آوری کسب و کارهای کوچک و متوسط (مورد مطالعه: قطعه سازان صنعت" انجام داده اند. براین اساس، تحقیق مذکور بر مبنای هدف، کاربردی بوده و بر مبنای طرح تحقیق توصیفی- پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش قطعه سازان صنعت خودرو در کشوراند. با استفاده از فرمول کوکران، ۹۹ شرکت به روش نمونه گیری تصادفی ساده مورد تحلیل قرار گرفتند. پس از توزیع و جمع آوری پرسشنامه‌های استاندارد تحقیق، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزاری ال اس

استفاده شد. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که دارایی‌ها و منابع سازمان ۳۴ درصد، و رقابت‌پذیری پویای سازمان ۴۱/۵ درصد از تغییرات تاب‌آوری کسب‌وکارهای کوچک و متوسط را تبیین می‌کنند. این در حالی است که متغیر یادگیری و فرهنگ، تأثیر معناداری بر ظرفیت تاب‌آوری نداشته است.

ابراهیمی (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان "بررسی رابطه تاب‌آوری کارآفرینان با تداوم کسب و کار" انجام داده است. هدف اصلی این مقاله این است که در شرایط مختلف اقتصادی اجتماعی و... چگونه شخص کارآفرین بتواند در برابر مشکلات خود را نبالخته و همچنان کسب و کارش را ادامه دهد که از مرحله بحران بگذرد. نتایج مطالعات نشان داد که با آموزش می‌توان میزان تاب‌آوری را بالا برد و همچنین بالا بودن میزان تاب‌آوری افراد ارتباط مستقیمی با تداوم کسب و کار دارد.

داداش پور و عادل (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان "سنجش ظرفیت‌های تاب‌آوری در مجموعه شهری قزوین" انجام داده‌اند. نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که در بین ابعاد مختلف تاب‌آوری، مجموعه‌ی شهری قزوین به لحاظ ابعاد نهادی (با ۴۸ درصد فاصله از حدبینه) و سپس ابعاد کالبدی - فضایی (با ۴۵ درصد فاصله از حد بینه) وضعیت نامناسب‌تری دارد. در بین شاخص‌ها نیز، به غیر از دو شاخص "جمعیت زنان" و "جمعیت بالای ۶۵ و زیر ۶ سال"، از بعد اجتماعی و "مساحت مراکز اشتغال در بخش صنعت و کشاورزی" از بعد کالبدی - فضایی باقی شاخص‌ها از حدبینه پایین‌تر است. اما در این میان، شاخص "نسبت تخت‌های بیمارستان به جمعیت" مربوط به بعد تاب‌آوری کالبدی - فضایی، "سرمایه‌ی اجتماعی" از بعد تاب‌آوری اجتماعی، "مساحت مراکز کسب و کار بزرگ مقیاس" از بعد تاب‌آوری اقتصادی و شاخص "عملکرد نهادی" از بعد تاب‌آوری نهادی وضعیت نامناسب‌تری دارند و باید در اولویت برنامه ریزی قرار گیرند.

روانستان و همکاران (۱۳۹۸) تحقیقی با عنوان "تعیین استراتژی‌های تاب‌آوری و تاثیرات متقابل آنها در زنجیره تأمین ایران خودرو" انجام داده‌اند. جامعه آماری این تحقیق مدیران و کارشناسان واحدهای لجستیک و برنامه‌ریزی شرکت سایپو بوده‌است. در این تحقیق از تکنیک تحلیل حالات شکست و اثرات آن (FMEA) برای تعیین استراتژی‌های تاب‌آوری در زنجیره تأمین قبل از بروز شکست و تکنیک جدید تحلیل شکست پس از وقوع برای تعیین استراتژی‌های تاب‌آوری زنجیره تأمین بعد از وقوع شکست استفاده شده است.

حیدری و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان "تاب‌آوری فروشندگان بنگاه‌های کسب و کار" انجام داده‌اند. سوال اصلی در این مطالعه تاثیر هوش هیجانی و تاب‌آوری فروشندگان به ترک خدمت با نقش میانجی خستگی عاطفی و تعارض کار-خانواده چگونه می‌باشد؟ جامعه آماری فروشندگان ۵۸ شرکت صنعتی فعال در عرصه تولید مواد غذایی در استان کرمانشاه که از میان آنها ۲۱۵ نفر انتخاب شده است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه و برای تجزیه و تحلیل فرضیات از آزمون معادلات ساختاری با نرم افزار لیزرل استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که هوش هیجانی فروشندگان به‌طور مستقیم و غیرمستقیم (از طریق خستگی عاطفی و تعارض کار - خانواده) بر تمایل به ترک خدمت آنها تأثیر منفی و معنی‌داری دارد و تأثیر مستقیم هوش هیجانی فروشندگان بر تمایل به ترک خدمت آنها بیشتر از تأثیر غیرمستقیم آن بوده است. همچنین تاب‌آوری فروشندگان به‌طور مستقیم و غیرمستقیم (از طریق خستگی عاطفی) نیز بر تمایل به ترک خدمت آنها تأثیر منفی و معنی‌داری دارد و تأثیر مستقیم تاب‌آوری فروشندگان بر تمایل به ترک خدمت آنها بیشتر از تأثیر غیرمستقیم آن بوده است. نتایج پژوهش نیز نشان می‌دهد که تعارض کار - خانواده فروشندگان تأثیر مثبت و معنی‌داری بر خستگی عاطفی آنها دارد و خستگی عاطفی فروشندگان تأثیر مثبت و معنی‌داری بر تمایل به ترک خدمت آنها دارد.

ورمزیاری و ایمانی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان "تحلیل تاب‌آوری کسب و کارهای روستایی در شهرستان ملکان" انجام داده‌اند. جامعه آماری ۱۲۰ نفر از مالکان کسب و کارهای روستایی غیرکشاورزی شهرستان ملکان استان آذربایجان شرقی بودند. از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی - آزمون همبستگی با نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که شش عامل توان تطابق و آینده نگری (۲۳٪)، تعامل با مشتریان (۱۴٪)، موقعیت طلبی (۱۱٪)، حمایت خانوار (۸٪)، برنامه ریزی راهبردی (۷٪) و حمایت دولت (۶٪) در مجموع حدود ۶۹٪ درصد واریانس سازه‌ی تاب‌آوری کسب و کارهای روستایی را تبیین کرده‌اند.

جعفرنژاد وهمکاران (۱۳۹۵) تحقیقی با عنوان " شناسایی و اولویت بندی شاخص های ارزیابی تاب آوری تامین کنندگان بر پایه روش بهترین- بدترین " انجام داده اند. جامعه آماری صنعت خودروسازی اروند، که از مدیران و اساتید خبره به عنوان نمونه استفاده شده است. ابزار گردآوری مصاحبه و از روش دلفی فازی- روش بهترین- بدترین (BWM) استفاده شده است. نتایج نشان می دهد که شاخص های چابکی، افزونگی و مشاهده پذیری به ترتیب مهم ترین شاخص های ارزیابی تاب آوری تأمین کنندگان شرکت اورند هستند. در انتها بر اساس نتایج پژوهش، پیشنهادات اجرایی و پژوهشی ارائه گردید.

روش تحقیق

در زمینه تبیین مدل معادلات ساختاری تاب آوری بر قابلیت و ارزیابی کسب و کارهای صنعت هواپیمایی پژوهش کاربردی است. زیرا این پژوهش در بین مدیران و کارکنان صنعت هواپیمایی تهران صورت گرفته است که از نتایج آن می توان به طور علمی استفاده کرد و همچنین از نوع توصیفی می باشد. دوره شمول داده های این پژوهش فروردین ۱۴۰۰ تا خرداد ۱۴۰۰ می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۷۶ نفر از این جامعه به صورت نمونه گیری تصادفی در دسترس انتخاب شد، و پرسشنامه توزیع گردید. در سطح استنباطی با بهره گیری از نرم افزار لیزرل به منظور سنجش روایی پرسشنامه و پاسخ به فرضیات تحقیق از معادلات ساختاری استفاده شد.

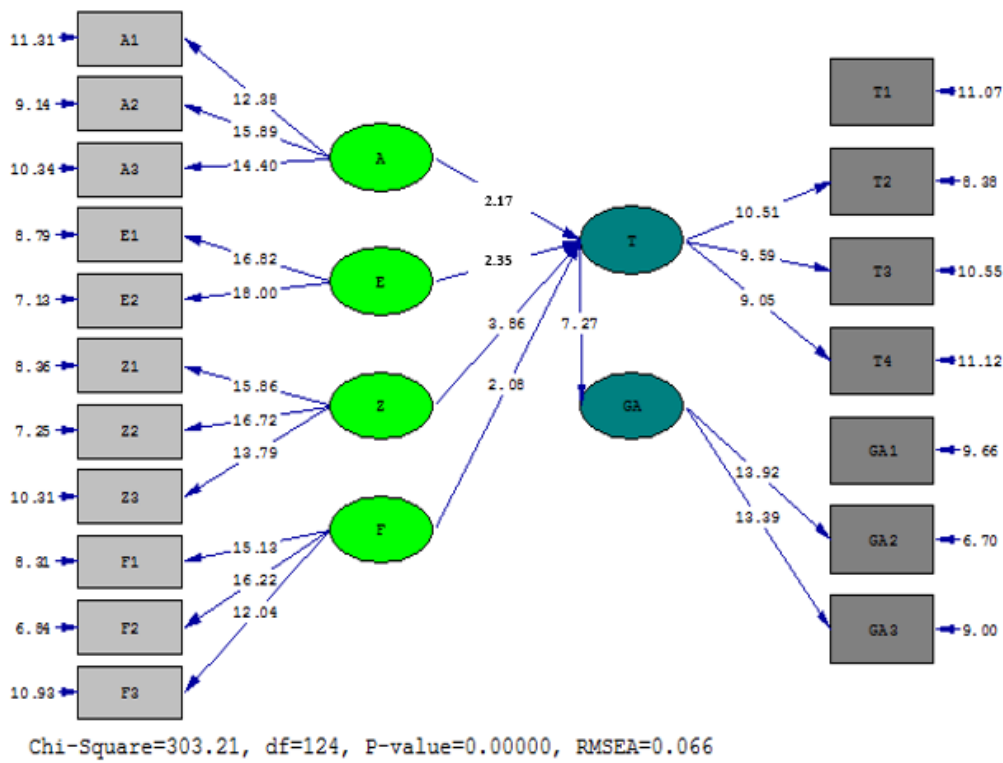
تحلیل یافته ها

جهت بررسی مدل پژوهش، قبل از تایید روابط ساختاری با آزمون معادلات ساختاری باید از مناسب بودن و برازش مطلوب مدل اطمینان حاصل نمود. مدل پژوهش پیش رو بر اساس مقادیر مطلوب تعیین شده شاخص های برازش، مورد ارزیابی و آزمون قرار گرفت که نتایج بدست آمده در جدول (۱) آورده شده است.

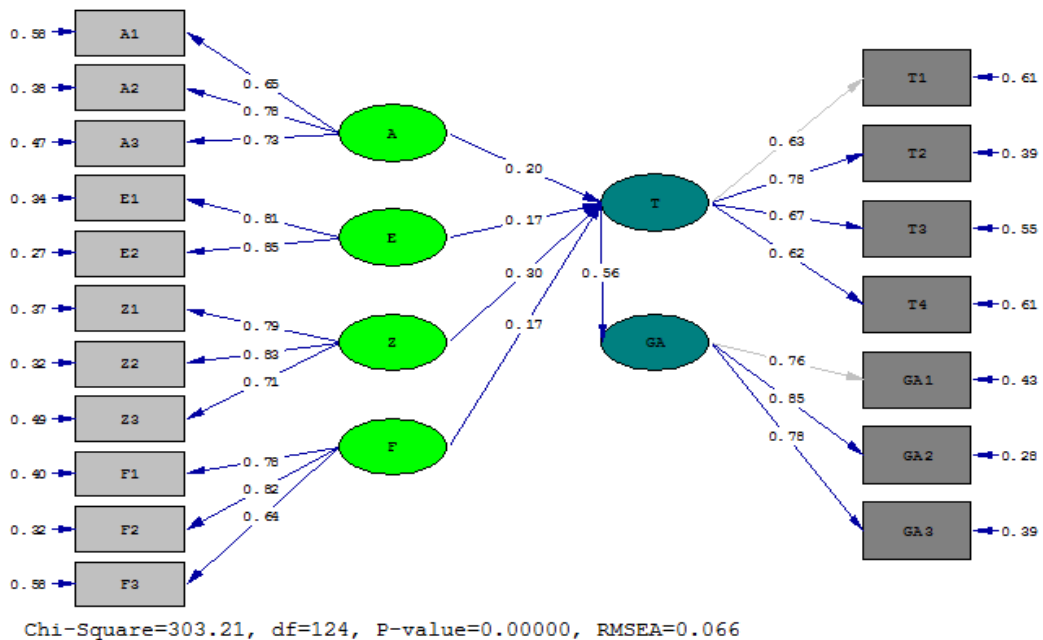
جدول ۱: برازش متغیرهای مدل

شاخص بررسی شده	میزان استاندارد	نماد لاتین	تخمین در مدل
شاخص برازش هنجار شده	بزرگتر از ۰/۹	(NFI)	۰/۹۱
برازش هنجار نشده	بزرگتر از ۰/۹	(NNFI)	۰/۹۳
شاخص برازش تطبیقی	بزرگتر از ۰/۹	(CFI)	۰/۹۴
شاخص برازش افزایشی	بزرگتر از ۰/۹	(IFI)	۰/۹۴
ریشه میانگین باقی مانده ها	کوچکتر از ۰/۰۵	(RMR)	۰/۰۴۰
نیکویی برازش	بزرگتر از ۰/۸	(GFI)	۰/۸۶
نیکویی برازش تعدیل شده	بزرگتر از ۰/۸	(AGFI)	۰/۸۲

با توجه به مقادیر به دست آمده موجود در جدول، مدل پژوهش حاضر برازش مطلوب را نشان داده و مورد تایید است.

نمودار ۱: مدل در حالت تخمین ضرایب تی

نمودار ۲: مدل در حالت تخمین ضرایب استاندارد

همانطور که در نمودار (۱) و (۲) ملاحظه می شود متغیرهای حالات ادراکی (A)، انسجام در زمینه (E)، ظرفیت استراتژیک (Z)، فعالیت استراتژیک (F)، به عنوان متغیرهای مکنون برونزا با متغیر تاب آوری (T) قابلیت ارزیابی (GA) ماتریس گاما برقرار شده است.

جدول ۲: خلاصه نتایج فرضیات

نتیجه	ضریب مسیر	آماره تی	فرضیه
تایید	۰/۲۰	۲/۱۷	حالات ادراکی تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
تایید	۰/۱۷	۲/۳۵	انسجام در زمینه تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
تایید	۰/۳۰	۳/۸۶	ظرفیت استراتژیک تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
تایید	۰/۱۷	۲/۰۸	فعالیت استراتژیک تاثیر معناداری بر تاب آوری دارد.
تایید	۰/۵۶	۷/۲۷	تاب آوری تاثیر معناداری بر قابلیت ارزیابی دارد.

با توجه به جدول (۲) و نمودار (۱) و (۲) همانطور که مشاهده می کنید همه فرضیات دارای ضریب بیشتر از ۱/۹۶ می باشند بنابراین همه فرضیه ها تایید شده است.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون معادلات ساختاری در بخش تجزیه و تحلیل داده ها تمامی فرضیات تایید شده اند و نتایج این یافته ها با تحقیقات کانتر و ایسری (۲۰۱۲) و ابراهیم بای سلامی و همکاران (۱۳۹۷) همسو می باشد. با توجه به مطالعات پیشین و نتایج یافته های محققان پیشین میزان آسیب وارده به کسب و کارها با عواملی همچون میزان آسیب به زیرساخت ها، میزان سطح آسیب دیدگی، توانایی استفاده از منابع و توانایی حضور کارکنان پس از وقوع بحران، تعیین می شود. در دنیای امروز، تورسم به یکی از فعالیت های پویا از اقتصاد تبدیل شده است. صنعت توریسم می تواند راهکارهای مناسب برای توسعه صادرات و کسب درآمدهای ارزی سرشار برای کشورها بوده و تاثیر مهمی بر افزایش اشتغال، درآمدهای مرتبط با مکان های اقامتی و نیز درآمدهای دولتی کشورها داشته باشد. در کشور ما، با توجه به فضای پرالتهاب اقتصادی، لازم است صنعت هواپیمایی و گردشگری برای مقابله با تمام شوک ها، تغییرات و آشفتگی های محیطی و همچنین زنده ماندن و ادامه دادن به حیات خود و افزایش قدرت رقابت پذیری، در جهت تاب آوری خود گام بردارند. صنعت هواپیمایی و گردشگری یکی از صنایع گسترده، اشتغال زا و مهم در ایران است که همواره در مقابل شوک های محیطی آسیب پذیر بوده است. بسیاری از کسب و کارهای این بخش با نوسانات شدید نرخ ارز، تحریم ها سایر بحران های اقتصادی و سیاسی، از فضای کسب و کار و رقابت خارج شده و نتوانسته اند خود را با شرایط جدید انطباق دهند. این صنایع با توجه به میزان اشتغال موجود در آنها و اهمیتی که در صنعت فعلی کشور دارند و شاید بتوان به عنوان یک مزیت رقابتی در حوزه گردشگری کشور از آنها نام برد، نیازمند توسعه تاب آوری و عوامل رشد دهنده آن هستند. در حقیقت، یکی از مهم ترین شروط تحقق اقتصاد مقاومتی، بهبود تاب آوری اقتصاد در برابر تکان های داخلی و خارجی است. گردشگری در نگاه کلی یک پدیده اجتماعی، با کارکردهای متعدد اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است که اکنون هم به عنوان یک «فرآیند» و هم به عنوان یک «صنعت» اهمیت روزافزونی پیدا کرده است تا آنجا که از نظر شاخص های رشد در سال ۲۰۱۷ از صنعت خودرو که پیتراکرا آن را لوکوموتیو صنایع جهان می خواند سبقت گرفت و پس از صنعت نفت و پتروشیمی در مقام سوم جهان ایستاده است. لذا گردشگری به عنوان بزرگترین پدیده ی اجتماعی جامعه مدرن، به تدریج به عنوان صنعتی فرابخشی به محور تحولات نظام اجتماعی در بسیاری از جوامع بشری تبدیل شده است و نقش عمده ای در تعیین راهبردهای توسعه ملی و بین المللی ایفا می کند.

منابع

- ۱- ابراهیم بای سلامی، غلامحیدر؛ شکوهی نیا، علی اصغر، (۱۳۹۷). "مهندسی سیستم کسب و کارها در طرح «صدهتل - صد کسب و کار» برای توسعه گردشگران ایران"، تهران، انتشارات ماهواره.
 - ۲- ابراهیمی، سمیرا. (۱۳۹۷). "بررسی رابطه تاب آوری کارآفرینان با تداوم کسب و کار"، دوازدهمین کنگره ملی پیشگامان پیشرفت.
 - ۳- جعفرنژاد، احمد؛ کاظمی، عالییه؛ عرب، علیرضا. (۱۳۹۵). "شناسایی و اولویت بندی شاخص‌های ارزیابی تاب آوری تامین کنندگان بر پایه روش بهترین- بدترین". چشم‌انداز مدیریت صنعتی، ۶(۲۳): ۱۸۶-۱۵۹.
 - ۴- چیت‌سازان، هستی؛ داوری، علی؛ جلالی، محمد. (۱۳۹۷). "ارزیابی عوامل موثر بر ظرفیت تاب آوری کسب و کارهای کوچک و متوسط"، توسعه کارآفرینی، ۱۱(۳): ۴۴۰-۴۲۱.
 - ۵- حیدری، سهیلا؛ معروفی، فخرالدین؛ احمدی زاد، آرمان. (۱۳۹۶). "تاب آوری فروشندگان بنگاه های کسب و کار"، کاوش های مدیریت بازرگانی، ۹(۱۷): ۲۴۷-۲۲۵.
 - ۶- خسروی، سالار؛ نجفی، امیر؛ محمدی، نبی‌الله؛ مرجانی، محمد رضا. (۱۳۹۸). "همبستگی سلامت مالی و تداوم کسب و کار بانک ها با میانجی‌گری تاب آوری سازمانی"، مدیریت ارتقای سلامت، ۸(۴).
 - ۷- داداش پور، هاشم؛ عادل، زینب. (۱۳۹۴). "سنجش ظرفیت‌های تاب آوری در مجموعه شهری قزوین"، مدیریت بحران، ۴(۲): ۸۴-۷۳.
 - ۸- روانستان، کاظم؛ آقاجانی، حسنعلی؛ صفایی، عبدالحمید؛ یحیی زاده فر، محمود. (۱۳۹۸). "تعیین استراتژی‌های تاب آوری و تاثیرات متقابل آنها در زنجیره تأمین ایران خودرو"، مدیریت بهره‌وری، ۱۳(۱): ۱۴۲-۱۰۵.
 - ۹- گیائوند، ابوالفضل؛ عبدالشاه، فاطمه. (۱۳۹۴). مفهوم و ارزیابی تاب آوری اقتصادی ایران، فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، ۱۵(۵۹): ۱۸۷-۱۶۱.
 - ۱۰- ورمزیاری، حجت؛ ایمانی، بابک. (۱۳۹۶). "تحلیل تاب آوری کسب و کارهای روستایی در شهرستان ملکان"، ۱۰(۱): ۱۸۱-۲۰۰.
- 1- Boorman, J., Fajgenbaum, J., Ferhani, H., Bhaskaran, M., Arnold, D., & Kohli, H. A. (2013). The Centennial resilience index: Measuring countries' resilience to shock. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 5(2), 57-98.
 - 2- Huggins, R., & Thompson, P. (2014). Local entrepreneurial resilience and culture: the role of social values in fostering economic recovery. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8(2): 313-330.
 - 3- Salehi Abarquee M, Amiri M, Olfat L, Feizi K. , (2018)., A Framework For Evaluating Organizational Resilience In Iran Leather Industry. *Mod Res Decis Making*. 3(3):105-28.
 - 4- Torabi SA, Giahi R, Sahebjamnia N. (2016)., An enhanced risk assessment framework for business continuity management systems. *Saf Sci*. 89:201-18. doi: 10.1016/j.ssci.2016.06.015.
 - 5- Legido-Quigley, H., Mateos-García, J. T., Campos, V. R., Gea-Sánchez, M., Muntaner, C., & McKee, M. (2020). The resilience of the Spanish health system against the COVID-19 pandemic. *The lancet public health*, 5(5), e251-e252.